

[Borgbjerg.]

— Fra Grunden af! Han begrundet sit Krav særlig ud fra kirkelige Interesser, særlig ud fra et kirkeligt Synspunkt. Han siger:

„I Stedet for at paavirke Folket indvortes og søge sin Styrke heri griber Kirkens Mænd de Vaaben, Staten byder dem, Magt og Myndighed, og paatvinger Folkets Liv en Række kristelige Former. Men Folket saavel som Kirken var bedre tjent med, at Kirken manglede saadan Magt og Myndighed. Lad os faa Kirken løs fra Staten, og lad Folket blive fuldstændig frit stillet overfor Kirken, og hvad Kirken mister i Magt, vinder den i indre Livskraft, og hvad den taber i ydre politisk Myndighed, vinder den rigeligt i Aandens Kraft og i en fuldere, mere gennemført indre Sandhed.“

Han anker over, at Statskirkevæsenet lægger sin klamme, sin døde Haand ogsaa over kraftige Livsytringer indenfor de kirkelige Kredse. Han kalder Statskirkens Tankegang en reaktionær Tankegang.

„Den reaktionære Tankegang“, siger han ordret,

„tror paa Muligheden af at holde alle ved een Tro; derfor afskyr den alle stærke og klare Standpunkter og ønsker, at Staten skal søge at dæmpe saadanne og holde dem tilslørede.“

— det var det Standpunkt, der kom frem gennem Fru Inger Gautier Schmits Tale i Landstinget og gennem den højtærede Kirkeministers Tale og til Dels gennem den ærede Ordfører for Venstres Tale. Ingen Uenighed, ingen Splittelse, ingen for stærke Livsytringer. Nej, den reaktionære Tankegang søger at dæmpe stærke og klare Standpunkter og holde dem tilslørede; Uenigheden maa ikke træde frem. Gaa stille, sagde jeg, slaa ikke med Dørene, væk ikke de sovende!

Julius Friis-Hansen fortsætter:

„De Tider, da Staten brændte Ateister, er forbi; men endnu ønsker Reaktionen, at Staten skal bruge Magt imod aabenbar Fornægtelse;“
— det kender vi, naar der er Tale om Forfatterunderstøttelser, om ikke direkte Magt, saa dog indirekte —

„til Gengæld er den ogsaa stærkt stemt for, at Staten skal lægge en Dæmper paa den kristelige Iver, hvor den brænder stærkt i Vidnesbyrdet paa Prædikestolen eller ved Begravelser. Den reaktionære Tankegang lærer sig til Nøjsomhed i Kirken. Kan den faa et kirkeligt Skin over Menneskenes Liv, saa

finder den sig i meget, for Enhedens Skyld.“

— jeg kan egentlig ikke sige det bedre!

Til Slut udvikler saa Julius Friis-Hansen, at en saadan — han kalder det: en fuldstændig Adskillelse af Kirken og Staten efter hans Mening meget godt kan foregaa uden Grundlovsforandring. Han har gennemgaaet Forhandlingerne paa den grundlovgivende Rigsdag, og han anfører adskillige meget interessante Udtalelser — jeg skal ikke forlænge Debatten dermed, men henviser til dette Skrift, men jeg vil dog anføre hans Slutningsresultat. Han siger, at selve Grundlovsforsamlingens Udvalg, da det indstillede Forslaget til § 3 — den, der ogsaa har været omtalt her i Dag — skrev:

„Udvalget tilføjer den Bemærkning, at Paragraffen ved at befale Folkekirkens Understøttelse af Staten — Bestemmelsen af Understøttelsens Art og Omfang overlades til Fremtidens Lovgivning — naturligvis ikke forbyder, at andre af Staten anerkendte Religionssamfund ligeledes understøttes af Staten, for saa vidt saadant maatte findes rigtigt.“

Saa drager Julius Friis-Hansen den Slutning af disse sine Undersøgelser:

„1. at alle Talerne og ligeledes selve Udvalget var ganske fremmede for den Tanke, at Staten skulde underholde Kirken,

2. at alle Talerne og ligeledes selve Udvalget var enige om at forstaa § b saaledes, at der af Staten skulde ydes en Hjælp til Kirken, der i øvrigt maatte hjælpe sig selv,

3. at mange af Talerne, deriblandt ogsaa Kirkeministeren, forklarede Understøttelsen saaledes, at den finansielle Hjælp kun blev en Del, maaske endog en mindre væsentlig Del deraf. Og dette var der ikke nogen eneste, der modsagde,

4. at det med stort Eftertryk blev af Kirkeministeren“ —

det var Madvig —

„erklæret, at den pekuniære Understøttelse hovedsagelig skulde bestaa i“ — han citerer ordret —

„,at konservere for Kirken de Ejen-domme, der hidtil er henlagte til den“;

5. at Grundloven i øvrigt lader Spørgsmaalet om Understøttelsens Art og Omfang henstaa som et aabent Spørgsmaal, hvis Besvarelse overlades til en senere Lovgivning.“

Og saa siger Friis-Hansen til Slut:

„Og det tør heraf sluttes, at da alt dette meget vel kan iagttages ved en Adskillelse af Stat og Kirke, eller da en